

Posudek oponenta na diplomovou práci Ludmily Svobodové „Osobnost učitele v pojetí studentů“.

Téma práce je zajímavé, je užitečné vědět, co žáci oceňují u svých učitelů a co jim vadí. Práce je obvyklým způsobem členěna na teoretickou část a vlastní výzkum. V teoretické části se autorka především zabývá učiteli. Uvažuje o tom, jak je důležitá osobnost učitele, rozlišuje různé typy učitelů a uvádí různé definice pojmu učitel (většinou podivné, což není její chyba). Lze souhlasit s tím, že osobnost učitele je pro práci s dětmi důležitá. Typologie učitele vychází z odborné literatury, ale možná by bylo lepší podívat se na ni i z pozice žáků, což autorka ve svém výzkumu činí. Zajímavá je typologie slovenského autora Beňa. Avšak i učitelé se v průběhu své profesní kariéry mění, a proto lze ocenit, že autorka zařadila do své práce i kapitolu analyzující jednotlivé etapy, jimiž učitel ve své profesi postupně prochází. Zařazení kapitoly věnované faktorům, které ovlivňují osobnost učitele je rovněž vhodné, i když na počátku kapitoly se autorka zabývá spíše složkami osobnosti učitele. Faktory ovlivňující osobnost učitele je možné rozdělit na ty, které jsou základem jeho osobnosti a ty, které jej ovlivňují vzhledem k jeho profesi. Věk je samozřejmě důležitý, je třeba vzít v úvahu, že souvisí i se zkušenostmi, a ani pohlaví učitele není bez významu. Role učitele, tj. faktor, který ovlivňuje osobnost takového člověka podle toho, jak ji chápe a do jaké míry ji akceptuje. Autorka uvádí přehled požadavků vyplývajících z role učitele jak ji prezentují různí pedagogové. Stálo by za to v závěru kapitoly nabídnout vlastní závěr, co z toho je opravdu důležité. Náplň práce učitele a pracovní zátěž učitele určitě formují osobnost učitele také. Lze akceptovat, že učitele ovlivňují nízká společenská prestiž jejich povolání a neodpovídající mzda, ale nejde o pracovní zátěž, leda snad o její nedocení.

Autorka cituje výsledky výzkumu, který se výskytem syndromu vyhoření u učitelů zabýval, ale stálo by za to pokusit se vysvětlit jak syndrom vyhořením souvisí s osobností učitele, zda jsou jím ohroženi všichni nebo jen někteří. Pedagogická komunikace, resp. komunikace učitele s žáky, je skutečně dost specifická a není pochyb o tom, že ji ovlivní i osobnost učitele. Pygmalionský efekt se jistě ve škole vyskytuje a slouží k usnadnění práce učitele, který vychází z viditelných kritérií a možná i z prvního domu, což může jeho postoj k danému žákovi ovlivnit. V následující kapitole autorka analyzuje vztah učitele a žáka, který se rozvíjí v závislosti na osobnosti obou zúčastněných, kapitola je adekvátně zpracovaná.

Praktická část. Cíl výzkumu je jasně vymezen, autorka chtěla zjistit, jak vidí studenti svého učitele. Zkoumanou skupinu tvořilo 144 studentů gymnázia, což je dostačující vzorek. Metoda výzkumu byla zvolena vhodně. Dotazník s položkami typu hodnotící škály lze k tomuto účelu použít. Stanovené hypotézy byly jasně formulované a vzhledem k tomu bylo možné je na základě získaných výsledků potvrdit či odmítnout. Získané výsledky a jejich interpretaci autorka uvádí postupně, podle jednotlivých otázek. Text doplňují grafy a tabulky, grafy by bylo užitečné nějakým způsobem zjednodušit (zvolit jen nejčetnější odpovědi nebo podobné odpovědi shrnout). Interpretace výsledků je přehledná a využívá všech informací. Výsledky faktorové analýzy jsou zajímavé, ať už jde o hodnocení typů učitelů nebo jejich nežádoucích vlastností = buď je učitel nespravedlivý nebo je příliš náročný. Trapnost není jednoznačně vymezena, takový učitel je možná kamarádský až příliš a chová se křečovitě. Diskuze je zpracována s ohledem na to, zda výsledky odpovídají stanoveným hypotézám. Závěr je souhrnem celé práce.

Předložená diplomová práce splňuje všechny požadavky, a proto ji lze doporučit k obhajobě.
Navrhovaná klasifikace: 2

V Praze dne 13. srpna 2019

Prof. PhDr. RNDr. M. Vágnerová, CSc.